

la huerta de Val., que se llama también *Patraxet*». Creurem, doncs, que seria prop de Patraix, com diminutiu toponímic d'una localitat pròxima i menys important que Patraix.

3) 1276: «es donaren 10 jovades a Domingo de Vallobar en les alqueries d'Alcolegia i Riola, terme de Penàguila» (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA* I, 2035). En efecte he recollit ara *riòla* com una pda. rústica del te. d'Alcolega (xxxv, 52.10), que és 3 k. a l'E. de Penàguila i uns 70 al S. de (1).

4) Noms que semblen ser NPP de moriscos, més aviat que succedanis dels NLL (2) o (3), que són bastant allunyats: *Racó 'N Riola*, te. Laguar (xxxiv, 152.19), Cova del *Riola*, te. Xaló (xxxiv, 78.1).

5) A Menorca, partida rural del terme de Ciutadella (AlcM), que el mapa Sorà (princ. S. xix) posa com a determinatiu de *Torre-Petxina* dins aquest terme («T. P. de *Riola*»).

6) Possiblement podem deduir un antic gentilici sarraí del nostre (1), o bé pot ser derivat d'un nom autòcton a Múrcia: en el *Rept.* de Múrcia per Alfons X: «rafal *Arriollí*, en el Campo de Cartagena, diémoslo a Guillem de Moncada» (ed. Torres Fontes, 248.28).

ETIM. No crec que se n'hagi escrit res seriós ¹ fora del meu diagnòstic mossàrab de *E.T.C.* I, 254, i una insinuació feta en l'art. *Catarroja* (supra): el fet és que estem en la zona d'intensitat més espessa de la toponímia mossàrab, i sembla que es pot descartar l'alternativa àrab pròpia, perquè ni tan sols existeixen arrels *ryl* ni *rwl* en àrab. Però si no aràbic, l'àrea on se circumscriuen tots els homònims, fa presumir una herència mossàrab, majorment puix que quasi tots ells apareixen ja documentats en el moment de la Conquesta.

Llavors dóna una bona pista l'aparició com a NP mossàrab i morisc, molt repetida i antiga. *Arriol*, nom d'uns moriscos de Senija, escrit 3 cops així en els padrons de bateig de c. l'a. 1600; i altres tres *Ariol* en els anys 1575, 1584 i ss. (xxxix, 105.2). *Ar-Ruyúl* (en escrit aràbic), malnom d'un moro andalús del S. ix, en *Abenbayan*; *Ibn ar-Ruyúl*, malnom d'un moro andalús i d'un literat de Guadalajara, en el S. xi segons Aben-Baskual, i d'una *ar-Ruyúla* d'allí mateix en el S. x (id.), cites de Simonet (*Glos. Moz.*, p. 489.68). És clar que cal pron. *ar-Royol*, *-ola*, i que com suggereix Simonet són dims. romànics de l'adj. que significa 'roig'; majorment puix que el primitiu *ar-Ráyu* també consta com nom d'un moro granadí en Aben Alkhatib; *Ibn ar-Ráyu*, en el valencià Abenalabbar; i *El Royo* en escriptures mossàrabs i en cast., a Toledo i de 1492 a Granada.

És clar que no hi ha dificultat fonètica a admetre que en el parlar morisc tardà això es dissimilés en *Arreyol*, *-ola*, promptament reduït a *Arriol* (ja entre els moriscos valencians del S. xvi) i a *Arriola* en els presents NLL, que en el *Rept.* encara figuren en la forma *Arriola*; però, com hem vist en el (4), també el NP morisc apareix reduït a *Riola* (NP masculí).

No és clar, en canvi, que en els nostres principals homònims, que són topònims des del principi, sigui

succedani d'un NP. També pot ser aplicació directa de l'ús adjectiu apel·latiu, a terrenys de color rogenc. Havent vist tants terrenys argilosos, que ben sovint, tenen un matís rogenc clar, en aqueixos vessants del Xúquer, de Penàguila etc., jo em decantaria més aviat per aquesta alternativa; fem memòria que en el S. xvii encara es recordaven de quan *Riola* no era més que faixes de garriga boscosa i pasturable: «terra roja» que solen dir-ne la gent popular d'altres comarques.

Descarto com a improbables o menys versemblants o desencaminades del tot, altres possibilitats: La cuscuta duu el nom de *royula* en Abenbeclarix (Simonet): semàntica arbitrària. Afèresi de HORREOLA, pl. del dim. de HORREUM 'graner': arbitrietat semàntica i fonètica. AUREOLUS 'dauradet, groguenc', però per què s'hauria reduït així si ha donat generalment *Oriol* NP etc., i rarament *Ariuelo* com el troba algun cop Mz.Pi.

Com he explicat ja (art. *Catarroja*) el despoblat xurro *Ruaya* o *Rugaya*, prop de Millares (Cavanilles, 226.12) ve d'una variant vulgar d'àr. *ruaya* «pacedura» (*PAlc*, 339a45): també fóra arbitrari fonèticament etc. suposar un derivat d'això en *-ola*; majorment havent d'empeltar una terminació romànica, i estranya a l'àrab, a un radical d'aquesta llengua.

¹ Excloem de les dades o opinions serioses la de la GGRV (Val. II, 19): «en el Repto. *Ariola* [sic] y en docs. posteriores *Giola*, que según Beuter, significa 'pueblo de la Ribera'». Sigui tot de CCandi o tot de Beuter, no és més que una de tantes falòrnies que reportaven aqueixos cronistes d'època decadent.

Ripalma, V. Ri- (misc. moss.) *Ripella*, V. Ri- (misc. moss.)

RIPOLL

1) El famós monestir i il·lustre vila capital del Ripollès.

PRON.: *ripól*, pertot i sempre; oït per tots els col·laboradors. Gentilici: *ripollés* a Sant Joan, St. Quirze i Ripoll (Casac. 1920).

MENCIONS ANT. Superflu donar-ne gaires, puix que es troben a grapat des de la consagració del monestir en el S. ix; veg., p. ex., les dels nomencladors de Monsalv. (xvii, 224-6) i Alsius. Entre les més antigues: 890: vallis *Rivipollensis* (*Cat. Car.* II, 161.28); 925: coenobium Sancta Maria in *Riopullo* (ib., 162.1); 938: «ecll. Stus. Petrus in *Riopullo*» (ib., 161.14; cf. allí 160.28, 163.2; 165.8, 170.10, 18, 215.25 i p. xxx); 1359: *Ripol* (*CoDaACA* XII, 81).

Hi ha bibliografia molt copiosa, dins la qual bastarà destacar l'obra de Beer *Sitzungsber. der Wiener Akad.* clv, fasc. III; i *BABL* v, 148; J. Ma. Pellicer i Pagès «Sta. Ma. del Mon. de Ripoll --- recuerdos --- hasta el milenario de su primera dedicación», 408 pp., in. 4.º, Mataró, 1888.

2) *riu Ripoll*, afl. dr. del Besòs que neix damunt St. Llorenç Savall, i desaigua, avui un poc apartat